

ingediend op **1199** (2021-2022) – Nr. 1
21 maart 2022 (2021-2022)

Voorstel van bijzonder decreet

van Chris Janssens, Anke Van dermeersch, Adeline Blancquaert
en Wim Verheyden

tot instelling van een Vlaamse volksraadpleging

TOELICHTING

1. Algemene toelichting

Hoewel burgers hun vertegenwoordigers in het parlement zelf verkiezen, blijkt het vertrouwen in de verkozen politici steeds kleiner te worden. Uit De Stemming, een onderzoeksproject van de Universiteit Antwerpen en de Vrije Universiteit Brussel in opdracht van De Standaard en VRT NWS blijkt dat het percentage Vlamingen dat tevreden is over de werking van de Belgische democratie, op een bodemkoers zit: maar liefst 43 procent van de Vlamingen is ontevreden, tegenover 25 procent tevreden Vlamingen en 31 procent die het niet weet. Nauwelijks een op de vijf Vlamingen gelooft nog dat politici hun beloftes proberen te houden. Een meerderheid vindt dat politici niet begrijpen wat er in de samenleving speelt. "Boosheid, cynisme en afkeer domineren het politieke denken van de Vlaamse kiezers", zo luidde het in een Vlaamse krant.¹

Uit onderzoek in opdracht van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) blijkt ook dat het vertrouwen in het beleid van België zich op een erg laag niveau bevindt. Maar 29,5 procent van de inwoners had in 2020 nog het volle vertrouwen in de Federale Regering. België scoorde daarbij het op één na slechtste resultaat van alle door de OESO onderzochte Europese landen.² Hetzelfde slechte resultaat blijkt uit een bevraging van Statistiek Vlaanderen. In het voorjaar van 2021 gaven iets meer dan drie op de tien volwassen inwoners van het Vlaamse Gewest aan veel of heel veel vertrouwen te hebben in de lokale overheid. Het vertrouwen in de overige (hogere) bestuursniveaus is merkkelijk lager. Bij die hogere overheden gaat het telkens om ongeveer 15 procent. Hoe hoger het bestuursniveau, hoe hoger het aandeel personen dat aangeeft er (heel) weinig vertrouwen in te hebben. Twee op de tien personen geeft aan weinig of geen vertrouwen te hebben in het lokale bestuur; voor het federale en Europese niveau gaat het om vier op de tien personen.³

Het vertrouwen in de politiek, de partijen en de representatieve democratie is in België in vrije val, vooral dus het vertrouwen in de politiek op bovenlokaal niveau. Dat hoeft niet te verbazen. De bevolking krijgt om de vijf jaar de kans om haar vertegenwoordigers in het parlement te kiezen. De politieke hoofdkwartieren bepalen echter in grote mate wie er op de kieslijst staat, wie er verkozen wordt en wie er bestuursverantwoordelijkheid krijgt. Dat alles zijn zaken waarop de burger geen vat heeft. Dat in België een partij die de verkiezingen verliest en maar de zevende grootste politieke partij is, voor de Federale Regering de premier kan leveren, is veelzeggend. Representatieve democratie verwordt zo tot participatie. Kiezers worden verleid met mooie beloften en moeten een keuze maken tussen de lijsten. Hun stem kan de complexiteit van hun mening uiteraard onmogelijk weergeven.

Na de verkiezingen heeft de burger zijn enige inspraakmoment gehad en zijn vijf jaar lang de partijhoofdkwartieren opnieuw aan zet. Verkiezingsbeloften worden na de verkiezingen vaak snel weer vergeten of ingetrokken. Alleen de media en mondige belangen- of actiegroepen slagen erin thema's op de agenda te zetten en het beleid bij te sturen. De gewone burger staat erbij, kijkt ernaar en wordt genegeerd. Hij zit vast in een passieve rol en kan alleen maar akte nemen van wat de beleidsmakers beslissen. Ook het cordon sanitaire wekt bij een groot deel van het electoraat de indruk dat er toch nooit rekening gehouden wordt met de politieke verlangens van de Vlamingen. Burgers krijgen dan ook niet ten onrechte het gevoel dat hun stem toch niet zoveel uitmaakt. Ze uiten dat bij de verkiezingen

¹ De Standaard, 25 mei 2020.

² <https://data.oecd.org/gga/trust-in-government.htm>

³ <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/vertrouwen-in-de-overheid#sources>

onder meer door gewoon niet meer op te dagen. Een symptoom van het gevoel van machteloosheid, desinteresse of zelfs afkeer van de politiek zijn dan ook de dalende opkomstcijfers bij verkiezingen.

Op federaal en gewestelijk vlak bestaat in België nog een opkomstplicht. Daardoor neemt nog meer dan 90 procent van de kiezers deel aan de verkiezingen, waarvan 5 à 6 procent blanco of ongeldig stemt. In alle omringende landen – waar geen opkomstplicht is – wordt een veel kleinere opkomst vastgesteld. Bij de Europese verkiezingen van 2019 was er in de EU-landen een gemiddelde opkomst van nauwelijks 50,66 procent. Het doorschuiven van bevoegdheden naar de EU en de uitholling van de soevereiniteit van de natiestaten – vaak zonder enige inspraak van de bevolking – vergroot de kloof tussen burger en politiek nog meer en versterkt het geloof dat de burger geen enkele inspraak meer heeft in het politieke besluitvormingsproces. Het is niet toevallig dat de opkomst bij de Europese verkiezingen duidelijk lager ligt dan bij de nationale verkiezingen.

Het dalende vertrouwen van de burger in de politiek en de representatieve democratie leidt niet tot een afkeer van de democratie an sich. Integendeel, onderzoeken tonen aan dat burgers net een grotere deelname aan de democratie willen. Volgens een onderzoek (2019) bij meer dan 6500 Belgen zou maar liefst 71,8 procent van de bevolking gewonnen zijn voor bindende referenda over belangrijke kwesties.⁴ Directe democratie door middel van volksraadplegingen biedt inderdaad een welkome aanvulling op het systeem van de representatieve democratie en biedt de gelegenheid om de onmiskenbare kloof tussen burger en politiek te dichten.

Door middel van deelname aan volksraadplegingen kunnen burgers hun mening kenbaar maken aan de politici en worden politici in staat gesteld een beleid dat niet gedragen wordt door de bevolking, bij te sturen. Omgekeerd kunnen politici via volksraadplegingen hun beleid beter afstemmen op de wensen van de burgers. Allicht is het dan ook geen toeval dat uit OESO-onderzoek blijkt dat in Zwitserland – een land met een stevige traditie op het vlak van rechtstreekse democratie – het vertrouwen in de regering met maar liefst 84,6 procent het hoogste is van alle onderzochte landen, een percentage dat overigens bijna drie keer hoger ligt dan in België. Directe democratie versterkt de legitimiteit van het regeringsbeleid en ook de democratie als dusdanig. De volksraadpleging geldt als een ideale aanvulling op de representatieve democratie. Volksraadplegingen nodigen burgers uit tot maatschappelijk debat, zorgen voor een actievere betrokkenheid bij het democratische besluitvormingsproces en versterken het democratische burgerschap.

Naar analogie met artikel 41, dat voorziet in de mogelijkheid tot het organiseren van volksraadplegingen over aangelegenheden van gemeentelijk of provinciaal belang, biedt de Grondwet nu ook op basis van artikel 39bis de mogelijkheid dat volksraadplegingen georganiseerd worden over aangelegenheden waarvoor de gewesten bevoegd zijn. De indieners van dit voorstel van bijzonder decreet betreuren dat de grondwetgever – ondanks de duidelijke voordelen van directe democratie – niet voorziet in bindende referenda, alsook te grote beperkingen heeft opgelegd met betrekking tot de aangelegenheden waarover een volksraadpleging kan worden georganiseerd. Toch moet maximaal gebruikgemaakt worden van de mogelijkheid die de Grondwet biedt.

2. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Dit voorstel van bijzonder decreet tot instelling van een Vlaamse volksraadpleging wordt genomen met toepassing van artikel 39bis van de Grondwet en met respect

⁴ Zie https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20191219_04774576

voor de jurisdictionele controle die op dat punt wordt vastgelegd in artikel 142 van de Grondwet, juncto titel V, hoofdstuk VIIIbis, van de bijzondere wet op het Grondwettelijk Hof.

Artikel 2

Dit artikel bevat de definities van een aantal begrippen die in dit bijzonder decreet worden gehanteerd. Het legt onder meer het begrip 'kiesgerechtigde' vast, dat gebruikt wordt in de volgende betekenis: iedere meerderjarige persoon van Belgische nationaliteit die niet het voorwerp uitmaakt van een veroordeling of van een beslissing die voor kiezers bij de gewestelijke verkiezingen de uitsluiting of schorsing van het kiesrecht tot gevolg heeft. Alleen kiesgerechtigden kunnen een initiatief tot volksraadpleging nemen of ondersteunen, of kunnen deelnemen aan een gewestelijke volksraadpleging.

Artikel 3

Het Vlaams Parlement is de autoriteit die bevoegd is om te beslissen over de organisatie van een volksraadpleging.

Het initiatief om aan het Vlaams Parlement de organisatie van een volksraadpleging voor te leggen, ligt ofwel bij de kiesgerechtigden, ofwel bij de leden van het Vlaams Parlement. Om te zorgen voor voldoende representativiteit en legitimiteit, alsook om het regionale karakter van de raadpleging vast te stellen, moet het initiatief worden gesteund door de meerderheid van de leden van het Vlaams Parlement of door een voldoende groot aantal kiesgerechtigden.

Op 1 januari 2021 bestond de totale bevolking, ouder dan 15 jaar, in het Vlaamse Gewest uit 5.551.762 personen.⁵ Het lijkt gepast en billijk om 2 procent van die bevolking als een voldoende legitieme vertegenwoordiging ervan te beschouwen. Als de leeftijdsgroep tussen 15 en 18 jaar buiten beschouwing wordt gelaten, levert dat afgerond een aantal op van 100.000 kiesgerechtigden als minimale vereiste om een gewestelijke volksraadpleging te ondersteunen.

Het modelformulier waarmee de gewestelijke volksraadpleging kan worden aangevraagd, alsook de webapplicatie hebben tot doel om een efficiënte controle van de ontvankelijkheidsvereisten mogelijk te maken. In dat modelformulier wordt ook een verwijzing opgenomen naar artikel 196 van het Strafwetboek met als doel de gebruikers van het formulier er expliciet op te wijzen dat schriftvervalsing verboden is en kan worden bestraft.

Artikel 4

Dit artikel bepaalt welke onderwerpen het voorwerp kunnen uitmaken van een gewestelijke volksraadpleging en herneemt de onderwerpen die de Grondwet expliciet uitsluit als voorwerp van een dergelijke raadpleging.

Artikel 5

Dit artikel geeft uitvoering aan artikel 30ter van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, dat bepaalt dat elke gewestelijke volksraadpleging voorafgegaan moet worden door een verplichte wettigheids- en bevoegdheidscontrole door het Grondwettelijk Hof. Daarnaast legt dit artikel een aantal beperkingen op met betrekking tot het indienen van verzoeken tot volksraadpleging en het organiseren van gewestelijke volksraadplegingen om te voorkomen dat een

⁵ Bron: Statbel.

zondvloed aan gewestelijke volksraadplegingen de normale werkzaamheden van het Vlaams Parlement zouden hypothekeren.

Artikel 6

Dit artikel legt de ontvankelijkheidsvoorwaarden vast voor een verzoek tot gewestelijke volksraadpleging dat enerzijds uitgaat van de leden van het Vlaams Parlement, en anderzijds van de kiesgerechtigde inwoners van het Vlaamse Gewest.

Een verzoek dat uitgaat van de leden van het Vlaams Parlement, wordt ingediend bij de voorzitter van het parlement. Een verzoek dat uitgaat van de kiesgerechtigde inwoners kan ofwel met een aangetekende brief, ofwel via de webapplicatie van het Vlaams Parlement worden ingediend.

Voor de verzoeken die uitgaan van de kiesgerechtigde inwoners wordt een filter opgelegd, in die zin dat steeds minstens vijf en maximaal vijftientig inwoners vereist zijn om het initiatief tot gewestelijke volksraadpleging te nemen en het verzoek daartoe in te dienen. De bedoeling daarvan is om lichtzinnige verzoeken die maar van één inwoner of van een heel beperkt aantal inwoners uitgaan, te voorkomen.

Verder geeft dit artikel de minimale inhoud aan die het verzoek tot gewestelijke volksraadpleging moet bevatten.

Om het Grondwettelijk Hof in staat te stellen een voorafgaande controle als vermeld in artikel 30ter van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof uit te oefenen, moet het verzoek tot gewestelijke volksraadpleging steeds de vragen bevatten die het onderwerp zijn van de volksraadpleging, alsook het verband tussen elke voorgelegde vraag en de uitsluitend aan het Vlaamse Gewest toegewezen bevoegdheden. Die vragen moeten zo geformuleerd worden dat ze niet voor verschillende interpretaties vatbaar zijn, en mogen alleen met 'ja' of 'nee' kunnen worden beantwoord.

Dit artikel voorziet ook, als het verzoek uitgaat van de kiesgerechtigde inwoners, in een duidelijke onderscheiden identificatie van enerzijds de inwoners die het initiatief tot het indienen van het verzoek nemen, en anderzijds de inwoners die dat initiatief ondersteunen. Dat stelt het Vlaams Parlement in staat om te bepalen welke inwoners het moet uitnodigen om de mogelijke hoorzittingen bij te wonen (artikel 8 van dit voorstel van bijzonder decreet) en laat ook het Grondwettelijk Hof toe om de inwoners die het bij de procedure moet betrekken, snel te identificeren, zoals is opgelegd door artikel 118ter en 118quater van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof.

Artikel 7

Met dit artikel worden de regels vastgelegd die de voorzitter van het Vlaams Parlement in staat moeten stellen om op een snelle en efficiënte wijze voor elk ingediend verzoek tot gewestelijke volksraadpleging een ontvankelijkheidscontrole uit te voeren. De voorzitter beschikt daarvoor in beginsel over een termijn van veertien kalenderdagen, te rekenen vanaf de ontvangst van het verzoek tot het organiseren van een dergelijke raadpleging.

Als bij de controle van een verzoek dat uitgaat van kiesgerechtigde inwoners, wordt vastgesteld dat het opgelegde quotum van 100.000 inwoners die het verzoek ondersteunen, niet wordt bereikt, opent de voorzitter de webapplicatie op de website van het Vlaams Parlement opnieuw, waarop alsnog handtekeningen van inwoners van het Vlaamse Gewest die het verzoek ondersteunen, kunnen worden ingezameld.

De applicatie wordt uiterlijk dertig kalenderdagen na de opening opnieuw gesloten, tenzij het vereiste quorum van 100.000 kiesgerechtigden die het verzoek ondersteunen, eerder wordt bereikt. Gedurende de termijn waarin de webapplicatie voor het inzamelen van handtekeningen is geopend, wordt de termijn van veertien kalenderdagen waarover de voorzitter van het Vlaams Parlement beschikt om het ontvankelijkheidsonderzoek uit te voeren, geschorst.

Artikel 8

In dit artikel worden de procedurele regels vastgelegd die bepalen op welke wijze en binnen welke termijn het Vlaams Parlement een ontvankelijk verklaard verzoek tot gewestelijke volksraadpleging in plenaire zitting zal behandelen.

Het Vlaams Parlement laat zich daarbij verplicht bijstaan door een op te richten commissie voor de vraagstelling bij volksraadplegingen, met het oog op de verwoording van de vragen die het voorwerp zullen uitmaken van een mogelijke volksraadpleging.

Als het Vlaams Parlement dat nuttig acht, kan het vóór het een beslissing neemt, hoorzittingen organiseren. Als het verzoek tot volksraadpleging dat aanleiding geeft tot die hoorzittingen uitgaat van inwoners, nodigt het Vlaams Parlement de initiatiefnemers uit voor de hoorzittingen waarop ze hun initiatief kunnen uiteenzetten en verder toelichten.

Artikel 9

Dit artikel biedt de inwoners die het initiatief hebben genomen om een verzoek tot gewestelijke volksraadpleging in te dienen, alsnog de mogelijkheid om hun hoedanigheid van initiatiefnemer in te trekken als ze niet instemmen met de wijzigingen die naar aanleiding van de parlementaire werkzaamheden, vermeld in artikel 8 van dit voorstel van bijzonder decreet, worden aangebracht in de formulering van de oorspronkelijk voorgestelde vragen.

Artikel 10

Dit artikel bepaalt dat het Grondwettelijk Hof pas zal worden gevraagd om de controle, vermeld in artikel 30ter van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, uit te voeren nadat het Vlaams Parlement op basis van het democratisch parlementair besluitvormingsproces, vermeld in artikel 8 en 9 van dit voorstel van bijzonder decreet, zijn principiële goedkeuring aan de organisatie van een gewestelijke volksraadpleging heeft verleend.

In het kader van zijn transparante werking maakt het Vlaams Parlement die beslissing tot goedkeuring van de volksraadpleging bekend op zijn website.

Artikel 11

Met dit artikel worden de minimale publiciteitsverplichtingen opgelegd om de organisatie van de voorgenomen gewestelijke volksraadpleging bekend te maken bij de brede bevolking zodra het Grondwettelijk Hof zich positief heeft uitgesproken over de organisatie van de raadpleging.

Als het Grondwettelijk Hof echter een ongunstige beslissing uitvaardigt, wordt de procedure voor de organisatie van de voorgenomen gewestelijke volksraadpleging onverwijld stopgezet. Het Vlaams Parlement zorgt in voorkomend geval ook voor de bekendmaking ervan, zij het alleen via de eigen website.

Artikel 12

Deze bepaling verankert de verplichting die op het Vlaams Parlement rust om de bevolking ruim vooraf via een informatiebrochure in te lichten over het onderwerp van de gewestelijke volksraadpleging waarover de inwoners hun mening zullen kunnen geven, alsook over de wijze waarop ze dat zullen kunnen doen. Het Vlaams Parlement laat zich voor het opstellen van die brochure verplicht bijstaan door de Commissie voor de Vraagstelling bij Volksraadplegingen. Daarnaast wordt in dit artikel bepaald op welke wijze de informatiebrochure ter beschikking wordt gesteld van de bevolking.

Artikel 13

In dit artikel worden de regels vastgelegd voor de oprichting en werking van de volksraadplegingscomités die gedurende het verloop van de gewestelijke volksraadpleging campagne kunnen voeren voor het ja- en het nee-kamp.

Artikel 14

Met dit artikel worden de financieringsregels voor de inkomsten en uitgaven van de volksraadplegingscomités en de politieke fracties bepaald.

De inkomsten en uitgaven van die comités worden strikt beperkt om een financieel onevenwicht in de inkomsten- en uitgavenmogelijkheden van beide volksraadplegingscomités en een daaruit voortvloeiende mogelijke onevenwichtige voorlichting en beïnvloeding van de bevolking te allen tijde te voorkomen.

De financiering van de volksraadplegingscomités door rechtspersonen is niet toegestaan en de financiering door natuurlijke personen wordt beperkt om beïnvloeding van de volksraadpleging door zeer kapitaalkrachtige rechtspersonen of natuurlijke personen te vermijden.

Artikel 15

Dit artikel behoeft geen verdere uitleg.

Artikel 16

Dit artikel legt vast op welke wijze het college van burgemeester en schepenen de lijsten met de namen van de kiesgerechtigden die hun stem kunnen uitbrengen tijdens de gewestelijke volksraadpleging, op gemeentelijk niveau vaststelt.

Daarnaast wordt een bezwaarmogelijkheid ingesteld voor kiesgerechtigden die vaststellen dat ze onrechtmatig zijn ingeschreven, vergeten worden of geschrapt zijn van de lijst met de namen van kiesgerechtigde personen.

Artikel 17

Dit artikel legt de regels voor de eigenlijke stemverrichtingen vast.

Artikel 18

Dit artikel legt de regels voor de stemming bij volmacht vast. Inwoners die om een van de redenen die in dit artikel worden bepaald, in de onmogelijkheid verkeren om zich naar het stemlokaal te begeven, krijgen op die manier alsnog de mogelijkheid om hun stem op een rechtsgeldige wijze uit te brengen.

Artikel 19

Dit artikel bepaalt onder welke voorwaarden er zal worden overgegaan tot stemopneming.

Om verzekerd te zijn van een zo representatief mogelijke weergave van de mening van de inwoners van het volledige Vlaamse Gewest, wordt bepaald dat ten minste 10 procent van de kiesgerechtigde inwoners deelgenomen moet hebben voor er tot stemopname wordt overgegaan.

Artikel 20

Dit artikel behoeft geen verdere uitleg.

Artikel 21

Dit artikel behoeft geen verdere uitleg.

Artikel 22

Dit artikel behoeft geen verdere uitleg.

Artikel 23

Dit artikel voorziet in een bezwaarprocedure waarbij elke inwoner binnen tien kalenderdagen na de datum van de gewestelijke volksraadpleging bij het Vlaams Parlement een bezwaar kan indienen.

Op dit moment heeft het Grondwettelijk Hof al op basis van artikel 30ter van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof een zeer grondig voorafgaand onderzoek uitgevoerd naar de wettigheid en bevoegdheid, en heeft het zich al in gunstige zin uitgesproken over de voorgenomen gewestelijke volksraadpleging. Inwoners die hebben vastgesteld dat ze onrechtmatig zijn ingeschreven, vergeten of geschrapt van de lijst met inwoners die tijdens de volksraadpleging een stem kunnen uitbrengen op basis van artikel 16, §5, van dit voorstel van bijzonder decreet, hebben op dit moment ook al een bezwaar daartegen kunnen indienen. Daarom mag in redelijkheid verwacht worden dat de bezwaren die op basis van dit artikel zullen worden ingediend, louter betrekking zullen hebben op feitelijke aangelegenheden, bijvoorbeeld het laattijdig openen of vroegtijdig sluiten van de stemlokalen, onregelmatigheden bij de stemopneming enzovoort.

Het is dan ook gepast dat die feitelijke bezwaren niet aan een jurisdictionele instantie, maar gewoon via de voorzitter van het Vlaams Parlement ter beoordeling aan het parlement worden voorgelegd. Op die manier kan het Vlaams Parlement onmiddellijk oordelen of een vastgestelde onregelmatigheid al dan niet van dien aard is geweest dat die een bepalende invloed op de uitslag van de volksraadpleging heeft gehad. Als op die vraag bevestigend wordt geantwoord, kan het parlement onmiddellijk de nietigverklaring van de volksraadpleging uitspreken.

Artikel 24

Dit artikel behoeft geen verdere uitleg.

Artikel 25

Dit artikel legt de controleregels vast voor de inkomsten en uitgaven van de politieke fracties en de volksraadplegingscomités. Binnen het Vlaamse Gewest beschikt de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven al over een ruime expertise om op een

objectieve, snelle en efficiënte manier financiële controles op de verkiezingsuitgaven te verrichten.

De in dit artikel beschreven controles op de inkomsten bij gewestelijke volksraadplegingen liggen volledig in de lijn van de financiële controles die de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven al verricht bij verkiezingsuitgavencontroles. Daarom is het gepast om de controlecommissie ook in deze context te belasten met de financiële controle van de politieke fracties en volksraadplegingscomités.

Het staat de decreetgever daarbij steeds vrij om gelijktijdig de naam van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven te wijzigen in Controlecommissie Verkiezings- en Volksraadplegingsuitgaven.

Artikel 26

Dit artikel regelt de oprichting van de Commissie voor de Vraagstelling bij Volksraadplegingen (CVV) in het Vlaams Parlement. Overeenkomstig artikel 30 van dit voorstel van bijzonder decreet kunnen de nadere regels voor de werking van die commissie worden vastgesteld via een decreet dat bij gewone meerderheid wordt goedgekeurd.

Artikel 27

Dit voorstel van bijzonder decreet voorziet in de uitbreiding van de controle- en sanctiemogelijkheden van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven, maar die uitbreiding moet ook decretaal verankerd worden in het decreet van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, dat de bevoegdheden van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven vastlegt.

Artikel 28

Met dit artikel wordt de uitbreiding van de financiële controlebevoegdheden van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven naar de inkomsten en uitgaven van de politieke partijen en volksraadplegingscomités in het kader van gewestelijke volksraadplegingen opgenomen in het decreet van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement.

Artikel 29

Met dit artikel wordt de uitbreiding van de sanctiemogelijkheden van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven naar aanleiding van controles op de inkomsten en uitgaven van de volksraadplegingscomités, opgenomen in het decreet van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement.

Artikel 30

Dit artikel behoeft geen verdere uitleg.

Chris JANSSENS
Anke VAN DERMEERSCH
Adeline BLANCQUAERT
Wim VERHEYDEN

VOORSTEL VAN BIJZONDER DECREET

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Dit decreet regelt een aangelegenheid als vermeld in artikel 39bis van de Gecoördineerde Grondwet van 17 februari 1994.

Art. 2. In dit decreet wordt verstaan onder:

- 1° Commissie voor de Vraagstelling bij Volksraadplegingen (CVV): een niet-permanent zetelende commissie met adviesverlenende functie die wordt opgericht door het Vlaams Parlement en op ad-hocbasis wordt bijeengeroepen zodra een voorstel tot het organiseren van een gewestelijke volksraadpleging wordt ingediend;
- 2° Controlecommissie Verkiezingsuitgaven: de Vlaamse Controlecommissie voor de Verkiezingsuitgaven, opgericht bij artikel 3 van het decreet van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement;
- 3° kiesgerechtigde: persoon die aan alle onderstaande voorwaarden voldoet:
 - a) is ingeschreven in een gemeente van het Vlaamse Gewest;
 - b) heeft de volle leeftijd van 18 jaar bereikt;
 - c) bezit de Belgische nationaliteit;
 - d) maakt geen voorwerp uit van een veroordeling of beslissing die de uitsluiting of schorsing als kiezer voor het Vlaams Parlement tot gevolg heeft;
- 4° gewestelijke volksraadpleging: de volksraadpleging, vermeld in artikel 39bis, eerste lid, van de gecoördineerde Grondwet van 17 februari 1994;
- 5° volksraadplegingscomité: een comité dat belast wordt met de campagne rond de gewestelijke volksraadpleging en op ad-hocbasis wordt samengesteld door het Vlaams Parlement zodra een dergelijke raadpleging wordt gehouden.

Art. 3. §1. Het Vlaams Parlement kan op initiatief van minstens de gewone meerderheid van zijn leden of op verzoek van minstens 100.000 kiesgerechtigde inwoners van het Vlaamse Gewest besluiten om alle kiesgerechtigde inwoners van het Vlaamse Gewest te raadplegen over de aangelegenheden, vermeld in artikel 4, §1.

§2. Met het oog op de organisatie van een gewestelijke volksraadpleging stelt het Vlaams Parlement via zijn website een modelformulier en een webapplicatie ter beschikking:

- 1° met het modelformulier, dat een verwijzing bevat naar artikel 196 van het Strafwetboek, kan de organisatie van een gewestelijke volksraadpleging worden aangevraagd;
- 2° met de webapplicatie is het mogelijk om via elektronische weg:
 - a) een verzoek tot gewestelijke volksraadpleging in te dienen;
 - b) de handtekeningen in te zamelen van de kiesgerechtigde inwoners van het Vlaamse Gewest die de aanvraag van een gewestelijke volksraadpleging mee ondersteunen.

Art. 4. §1. De gewestelijke volksraadpleging kan alleen betrekking hebben op een bevoegdheid die uitsluitend aan het Vlaamse Gewest is toegewezen.

§2. De volgende aangelegenheden kunnen geen voorwerp van een gewestelijke volksraadpleging uitmaken:

- 1° vragen over aangelegenheden die de tweederdemeerderheid van de uitgebrachte stemmen in het Vlaams Parlement vereisen;
- 2° vragen over de financiën en de begrotingen.

Art. 5. §1. Er kan geen enkele gewestelijke volksraadpleging worden gehouden:

- 1° zolang het Grondwettelijk Hof niet over het verzoek tot het houden van die volksraadpleging heeft beslist of als het Grondwettelijk Hof beslist dat die volksraadpleging een van de normen waarop het toeziet, niet in acht neemt;
- 2° in de loop van de zes maanden die voorafgaan aan de vastgelegde datum van de verkiezingen van het Vlaams, Federaal of Europees Parlement, en van de volledige vernieuwing van de gemeente- en provincieraden. Bij vervroegde federale verkiezingen stelt het Vlaams Parlement de organisatie van een gewestelijke volksraadpleging uit, behalve als een tweederdemeerderheid van de leden van het Vlaams Parlement een afwijkende beslissing aanneemt. In geval van een verkiezing die uitsluitend in een of meer gemeenten of in een of meer provinciedistricten wordt gehouden, kan het Vlaams Parlement de organisatie van een gewestelijke volksraadpleging uitstellen;
- 3° op dezelfde dag als de dag waarop een verkiezing als vermeld in punt 2° wordt gehouden.

§2. Tijdens een zittingsperiode van het Vlaams Parlement kan maar één gewestelijke volksraadpleging over hetzelfde onderwerp worden gehouden.

Hoofdstuk 2. Organisatie van de volksraadpleging

Afdeling 1. Ontvankelijkheidsonderzoek

Art. 6. §1. Als een verzoek tot gewestelijke volksraadpleging uitgaat van de leden van het Vlaams Parlement, is dat verzoek alleen ontvankelijk als het bij de parlementsvoorzitter wordt ingediend door middel van het modelformulier, vermeld in artikel 3, §2, 1°.

Het verzoek, vermeld in het eerste lid, bevat de volgende gegevens:

- 1° de ontwerp vragen die bij de volksraadpleging zullen worden voorgelegd, die zo worden geformuleerd dat ze alleen met ja of nee kunnen worden beantwoord;
- 2° het verband tussen elke voorgelegde vraag en de uitsluitend aan het Vlaamse Gewest toegewezen bevoegdheden;
- 3° de voor- en achternaam van de parlementsleden die het verzoek steunen, en de fractie waartoe ze behoren.

§2. Als het verzoek tot gewestelijke volksraadpleging uitgaat van de kiesgerechtigde inwoners, is dat verzoek alleen ontvankelijk als het wordt ingediend door middel van het modelformulier, vermeld in artikel 3, §2, 1°, en wordt ondertekend door minstens vijf en maximaal vijfentwintig personen. Het verzoek wordt ofwel met een aangetekende brief aan de voorzitter van het Vlaams Parlement gericht, ofwel digitaal via de website van het Vlaams Parlement ingediend.

Het verzoek, vermeld in het eerste lid, bevat de volgende gegevens:

- 1° de ontwerp vragen die bij de volksraadpleging zullen worden voorgelegd, die zo worden geformuleerd dat ze alleen met ja of nee kunnen worden beantwoord. Er kunnen maximaal twee vragen worden gesteld;
- 2° het verband tussen elke voorgelegde vraag en de uitsluitend aan het Vlaamse Gewest toegewezen bevoegdheden;
- 3° de voor- en achternaam, geboortedatum, woonplaats en handtekening van de personen die het initiatief nemen;
- 4° de voor- en achternaam, geboortedatum, woonplaats en handtekening van iedere persoon die het initiatief voor de volksraadpleging ondersteunt.

§3. Een kiesgerechtigde inwoner kan pas een verzoek tot gewestelijke volksraadpleging indienen of ondersteunen als de voorwaarden, vermeld in artikel 2, 3°, vervuld zijn op de datum waarop het verzoekschrift aangetekend wordt verzonden of digitaal wordt ingediend.

- §4. Het verzoek tot gewestelijke volksraadpleging is onontvankelijk als:
- 1° de vormvoorschriften, vermeld in paragraaf 1 of 2, niet zijn vervuld;
 - 2° het verzoek betrekking heeft op:
 - a) andere dan uitsluitend aan het Vlaamse Gewest toegewezen bevoegdheden;
 - b) een aangelegenheid als vermeld in artikel 4, §2, die niet het voorwerp kan uitmaken van een gewestelijke volksraadpleging;
 - 3° het onderwerp van de volksraadpleging tijdens de lopende zittingsperiode van het Vlaams Parlement al in een gewestelijke volksraadpleging aan bod is gekomen of is afgewezen.

Art. 7. §1. De voorzitter van het Vlaams Parlement gaat na of aan de voorwaarden, vermeld in artikel 3, §1, artikel 5 en 6 is voldaan. De voorzitter beschikt daarvoor over een termijn van veertien kalenderdagen, te rekenen vanaf de ontvangst van het verzoek tot gewestelijke volksraadpleging.

§2. Opdat de voorzitter van het Vlaams Parlement kan nagaan of het verzoek tot volksraadpleging dat uitgaat van kiesgerechtigde inwoners, beantwoordt aan de voorwaarden, vermeld in artikel 3 en artikel 6, §2, gaat het Vlaams Parlement over tot de schrapping van:

- 1° de dubbele handtekeningen;
- 2° de handtekeningen van de personen die niet voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 6, §3;
- 3° de handtekeningen van de personen van wie de verschafte gegevens ontoereikend zijn om de toetsing van hun identiteit mogelijk te maken.

Als uit de controle blijkt dat het quorum, vermeld in artikel 3, §1, van het aantal inwoners die het verzoek ondersteunen, niet wordt bereikt, opent de voorzitter van het Vlaams Parlement onverwijld de webapplicatie, vermeld in artikel 3, §2, 2°, b), op de website van het Vlaams Parlement waarop handtekeningen kunnen worden ingezameld van kiesgerechtigde inwoners van het Vlaamse Gewest die het verzoek ondersteunen. Die webapplicatie wordt dertig kalenderdagen na opening opnieuw gesloten.

Gedurende de openingstijd van de webapplicatie, vermeld in het tweede lid, wordt de termijn van veertien kalenderdagen, vermeld in paragraaf 1, geschorst.

§3. Zodra de voorzitter van het Vlaams Parlement vaststelt dat niet is voldaan aan de voorwaarden, vermeld in artikel 3, §1, artikel 5 en 6, brengt de voorzitter de initiatiefnemers van het verzoek tot gewestelijke volksraadpleging ervan op de hoogte dat het verzoek is afgewezen en motiveert op afdoende wijze de redenen van de afwijzing.

Als de voorzitter van het Vlaams Parlement vaststelt dat is voldaan aan de voorwaarden, vermeld in artikel 3, §1, artikel 5 en 6:

- 1° wordt het verzoek tot gewestelijke volksraadpleging voor behandeling geagendeerd op de eerstvolgende zitting van het Vlaams Parlement;
- 2° wordt de Commissie voor de Vraagstelling bij Volksraadplegingen bijeengeroepen.

Afdeling 2. Plenaire behandeling van het verzoek

Art. 8. §1. De termijnen voor de plenaire behandeling van het verzoek tot gewestelijke volksraadpleging beginnen te lopen vanaf de dag van de zitting waarop de voorzitter van het Vlaams Parlement het verzoek heeft geagendeerd.

§2. Het Vlaams Parlement controleert samen met de Commissie voor de Vraagstelling bij Volksraadplegingen of de vragen correct verwoord zijn en past ze zo nodig aan.

§3. Er kunnen hoorzittingen worden gehouden, waarin met name de opmerkingen en standpunten die uit de behandeling van het verzoek voortvloeien, met de initiatiefnemers worden gedeeld, zowel die in verband met het principe zelf van de organisatie van de volksraadpleging, als met betrekking tot de ontwerp vragen die aan de bevolking zullen worden voorgelegd.

Als het verzoek van de kiesgerechtigde inwoners van het Vlaamse Gewest uitgaat, worden de initiatiefnemers vertegenwoordigd door minstens vijf van de personen, vermeld in artikel 6, §2, tweede lid, 3°.

§4. Het Vlaams Parlement neemt binnen zestig kalenderdagen na de eerste agendering, vermeld in artikel 7, §3, tweede lid, 1°, een formele beslissing over de organisatie van de volksraadpleging als aan de voorwaarden, vermeld in artikel 3, §1, artikel 5 en 6 is voldaan, en over de vraag of vragen die aan de kiesgerechtigden zullen worden voorgelegd.

Art. 9. Als het verzoek tot gewestelijke volksraadpleging uitgaat van de kiesgerechtigde inwoners van het Vlaamse Gewest, beschikken de personen, vermeld in artikel 6, §2, tweede lid, 3°, voor het indienen van het verzoek tot volksraadpleging bij het Grondwettelijk Hof over de mogelijkheid om af te zien van hun hoedanigheid van ondertekenaars van het verzoek als ze van oordeel zijn dat de vragen zoals het Vlaams Parlement die heeft vastgelegd, geformuleerd zijn in bewoordingen waarin ze zich niet kunnen vinden. Als ze van de hoedanigheid van ondertekenaar afzien, wordt dat meegedeeld in de informatiebrochure, vermeld in artikel 12.

Art. 10. Als het Vlaams Parlement een gunstige beslissing neemt over het houden van de gewestelijke volksraadpleging, dient de parlementsvoorzitter het verzoek tot volksraadpleging met toepassing van artikel 30ter van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof onverwijld bij het Grondwettelijk Hof in.

Het Vlaams Parlement maakt de beslissing, vermeld in paragraaf 1, op zijn website bekend en vermeldt daarbij dat het verzoek nog de toezichtprocedure van het Grondwettelijk Hof moet ondergaan.

Afdeling 3. Bekendmaking van de volksraadpleging

Art. 11. §1. Als het Grondwettelijk Hof een gunstige beslissing neemt over het verzoek tot gewestelijke volksraadpleging, maakt het Vlaams Parlement de informatie over de volksraadpleging in het Belgisch Staatsblad bekend. Die bekendmaking bevat:

- 1° minstens een nadere toelichting bij het behandelde onderwerp, alsook de gestelde vraag of vragen;
- 2° de datum, na overleg met de Vlaamse Regering, waarop de raadpleging zal plaatsvinden.

§2. De gewestelijke volksraadpleging vindt niet vroeger plaats dan zestig dagen en niet later dan honderdtwintig dagen na de bekendmaking van de beslissing tot het organiseren van een volksraadpleging in het Belgisch Staatsblad.

- §3. De informatie, vermeld in paragraaf 1, wordt daarnaast bekendgemaakt via:
- 1° een bericht op de website van het Vlaams Parlement en op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur;
 - 2° twee advertenties in alle Vlaamse dagbladen en tijdschriften met een oplage van meer dan 10.000 exemplaren;
 - 3° drie radiospots en drie tv-spots op alle zenders van de Vlaamse openbare omroep.

§4. Als het Grondwettelijk Hof een ongunstige beslissing neemt over het verzoek tot gewestelijke volksraadpleging, maakt het Vlaams Parlement de informatie, met vermelding van de motieven van het Hof die tot die beslissing hebben geleid, bekend op zijn website en wordt de volksraadplegingsprocedure afgesloten.

Art. 12. Minstens één maand voor de dag van de gewestelijke volksraadpleging stelt het Vlaams Parlement een brochure ter beschikking van de kiesgerechtigde inwoners waarin het onderwerp van de volksraadpleging op een objectieve wijze wordt uiteengezet.

Die brochure bevat de vragen waarover de kiesgerechtigde inwoners geraadpleegd zullen worden, alsook praktische informatie over de stemmingsregels.

Bij de samenstelling van de brochure wordt het Vlaams Parlement bijgestaan door de Commissie voor de Vraagstelling bij Volksraadplegingen. De brochure wordt bekendgemaakt via de website van het Vlaams Parlement en de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur.

De brochure wordt huis aan huis rondgedeeld in het Vlaamse Gewest.

Afdeling 4. Volksraadplegingscomités

Art. 13. §1. Als het Grondwettelijk Hof een gunstige beslissing heeft genomen over het verzoek tot gewestelijke volksraadpleging, worden er twee volksraadplegingscomités opgericht: één comité voor de voorstanders van het onderwerp van de volksraadpleging en één comité voor de tegenstanders ervan.

Binnen zeven werkdagen, te rekenen vanaf de bekendmaking van de beslissing, vermeld in het eerste lid, op de website van het Grondwettelijk Hof overeenkomstig artikel 114 en 118bis, tweede lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, publiceert het Vlaams Parlement een bericht op zijn website waarin de kiesgerechtigde inwoners van het Vlaamse Gewest ervan op de hoogte worden gebracht dat ze over een termijn van twintig kalenderdagen, te rekenen vanaf die bekendmaking, beschikken om aan het Vlaams Parlement te laten weten dat ze stichtend lid willen zijn van een van beide comités, vermeld in paragraaf 1.

Als één of beide volksraadplegingscomités niet binnen de vastgestelde termijn kunnen worden opgericht, wordt een nieuwe bekendmaking gepubliceerd onder de voorwaarden, vermeld in het tweede lid.

§2. Als de termijn, vermeld in paragraaf 1, tweede of derde lid, is verstreken, worden de stichtende leden van elk volksraadplegingscomité binnen tien dagen door het Vlaams Parlement uitgenodigd om tijdens een vergadering in de lokalen van het Vlaams Parlement een reglement aan te nemen. In dat reglement wordt de samenstelling van het comité vastgelegd, worden de voorwaarden en de nadere regels om bij het comité aan te sluiten bepaald, en wordt de werking van het comité geregeld. Elk comité wijst onder zijn aangesloten leden een voorzitter aan. De leden van het Vlaams Parlement mogen geen deel uitmaken van interne organen die bij een volksraadplegingscomité worden opgericht.

Elk volksraadplegingscomité wordt geacht opgericht te zijn op de dag van de vergadering, vermeld in het eerste lid.

Art. 14. §1. Alleen de politieke fracties die in het Vlaams Parlement vertegenwoordigd zijn en de volksraadplegingscomités mogen financiële uitgaven doen in het kader van de campagne voor een volksraadpleging.

§2. Elk comité beschikt over een fonds dat inzonderheid bestemd is voor de uitgaven die in het kader van de campagne zullen worden gedaan.

Elk comité wijst een van zijn aangesloten leden aan als schatbewaarder van het fonds. Die schatbewaarder beheert dat fonds volgens voorwaarden en nadere regels die in het reglement van het comité zijn vastgesteld.

Het fonds van elk comité wordt gespijsd door:

- 1° een dotatie ten bedrage van 250.000 euro die het Vlaams Parlement in het fonds van elk comité stort. Het Vlaams Parlement kan het bedrag van die dotatie bij de aanvang van elke nieuwe zittingsperiode herzien;
- 2° de vrijwillige bijdragen aan dat fonds van de inwoners van het Vlaamse Gewest, waarbij de som die elke persoon in het fonds mag storten, niet meer dan 500 euro mag bedragen. Alleen bijdragen van natuurlijke personen zijn toegestaan.

Als bijdragen worden de giften in geld beschouwd, alsook de diensten die worden verricht en de goederen die worden verstrekt om de stemkeuze die dat comité behartigt, te ondersteunen.

De schatbewaarder van elk van beide volksraadplegingscomités registreert de bijdragen die in dat fonds worden gestort. Bij elke bijdrage noteert de schatbewaarder zowel het bedrag of het equivalent ervan, als de herkomst van dat bedrag.

De uitgaven die elk volksraadplegingscomité maakt tot op de dag van de volksraadpleging, worden op het fonds van dat comité toegerekend. De schatbewaarder van het fonds voorziet elke uitgave van een visum. Elk comité mag in het kader van de volksraadpleging een bedrag van maximaal 750.000 euro uitgeven.

§3. De politieke fracties die in het Vlaams Parlement vertegenwoordigd zijn, mogen in het kader van de volksraadpleging een bedrag van maximaal 750.000 euro uitgeven.

§4. Voor de toepassing van dit bijzonder decreet worden alle uitgaven en alle financiële verbintenissen beschouwd als een uitgave als vermeld in paragraaf 1 tot en met 3, die verband houden met mondelinge, schriftelijke, klank- en beeldgerelateerde boodschappen die bedoeld zijn om het antwoord op de volksraadpleging te beïnvloeden en die uitgebracht zijn tussen de dag van de oprichting van het volksraadplegingscomité en de dag van de volksraadpleging. De verrekening gebeurt tegen marktprijs.

Daarnaast worden ook de uitgaven van derden met de bedoeling om het antwoord op de volksraadpleging te beïnvloeden, beschouwd als een uitgave als vermeld in paragraaf 1 tot en met 3, tenzij het volksraadplegingscomité in kwestie onmiddellijk na de kennisneming van de door die derden gevoerde campagne, die derde met een bij de post aangetekende brief aanmaant om zijn campagne te staken. Die aangetekende brief wordt bij het verslag, vermeld in artikel 25, §1, gevoegd.

De uitgaven, vermeld in artikel 4, §3, van de wet van 19 mei 1994 tot regeling van de verkiezingscampagne en tot beperking en aangifte van de verkiezingsuitgaven

voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement, het Waals Parlement, het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap, alsmede tot vaststelling van de toetsingsnorm inzake officiële mededelingen van de overheid, worden niet beschouwd als een uitgave als vermeld in paragraaf 1 tot en met 3.

Afdeling 5. Stemming

Art. 15. De Vlaamse Regering organiseert de gewestelijke volksraadpleging.

De uitgaven die nodig zijn voor de organisatie van de gewestelijke volksraadpleging, zijn ten laste van de begroting van het Vlaamse Gewest.

Art. 16. §1. De lijst van de deelnemers wordt 75 kalenderdagen voor de datum van de gewestelijke volksraadpleging in elke gemeente van het Vlaamse Gewest vastgesteld door het college van burgemeester en schepenen.

§2. Op de lijst, vermeld in paragraaf 1, worden de volgende personen vermeld:

- 1° de personen die op de datum waarop de deelnemerslijst opgemaakt wordt, voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 2, 3°;
- 2° de personen die tussen de datum waarop de deelnemerslijst wordt opgemaakt en de datum van de volksraadpleging de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt;
- 3° de personen van wie de schorsing van het kiesrecht een einde neemt voor de datum van de volksraadpleging.

§3. De volgende personen worden van de deelnemerslijst, vermeld in paragraaf 1, geschrapt:

- 1° de personen die tussen de datum waarop de deelnemerslijst is opgemaakt en de dag van de volksraadpleging de Belgische nationaliteit hebben verloren of uit de bevolkingsregisters zijn geschrapt;
- 2° de personen tegen wie na de datum waarop de deelnemerslijst is opgemaakt, een veroordeling of een beslissing is uitgesproken waardoor ze van het kiesrecht worden uitgesloten of waardoor dat recht op de datum van de volksraadpleging wordt geschorst.

§4. Voor elke persoon die voldoet aan de deelnemingsvoorwaarden, vermeldt de deelnemerslijst de voornaam of voornamen, de achternaam, de geboortedatum, het geslacht, de hoofdverblijfplaats en het identificatienummer, vermeld in artikel 2, tweede lid, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen. De lijst wordt volgens een doorlopende nummering per gemeente of in voorkomend geval per wijk van de gemeente opgemaakt, ofwel in alfabetische volgorde van de deelnemers, ofwel geografisch volgens de straten.

§5. Iedere persoon die onrechtmatig is ingeschreven op die lijst, vermeld in paragraaf 1 tot en met 4, of die vergeten of geschrapt is van die lijst, kan een bezwaar indienen bij het Vlaams Parlement tot uiterlijk de twaalfde kalenderdag die voorafgaat aan de dag van de volksraadpleging.

Het bezwaar, vermeld in het eerste lid, wordt aan de voorzitter van het Vlaams Parlement gericht door middel van een bij de post aangetekend verzoekschrift, en bevat de voor- en achternaam, geboortedatum en woonplaats van de bezwaarindienner, alsook minstens één ernstig middel dat op afdoende wijze wordt uiteengezet.

Het Vlaams Parlement neemt uiterlijk de zevende kalenderdag voor de dag van de volksraadpleging over ieder bezwaar een gemotiveerde beslissing.

Art. 17. §1. De ja-nee vragen en de antwoordmogelijkheden worden op de oproepingsbrief en op het stembiljet opgenomen, waarbij de vragen duidelijk van elkaar onderscheiden zijn.

§2. Gewestelijke volksraadplegingen worden op zondag gehouden.

De deelnemers worden van 8 tot 13 uur tot de stemming toegelaten. Deelnemers die zich voor 13 uur in het stemlokaal bevinden, kunnen nog aan de stemming deelnemen.

§3. Om aan een volksraadpleging deel te nemen, moeten de voorwaarden, vermeld in artikel 2, 3°, vervuld zijn.

§4. Niemand is gehouden het geheim van zijn stem bekend te maken, zelfs bij een gerechtelijk onderzoek of geschil of bij een parlementair onderzoek.

Art. 18. §1. De volgende deelnemers aan de gewestelijke volksraadpleging kunnen een andere deelnemer aan de volksraadpleging machtigen om in hun naam te stemmen:

- 1° deelnemers die wegens ziekte of gebrekkigheid niet in staat zijn om zich naar het stembureau te begeven of ernaartoe gevoerd te worden. Die onbekwaamheid blijkt uit een medisch attest;
- 2° deelnemers die om beroeps- of dienstredenen:
 - a) in het buitenland of in een ander gewest zijn opgehouden, en de leden van hun gezin of hun gevolg die op dezelfde plaats verblijven. Die onmogelijkheid blijkt uit een attest van de militaire of burgerlijke overheid of van de werkgever onder wie de betrokken deelnemer ressorteert;
 - b) zich op de dag van de volksraadpleging in het Vlaamse Gewest bevinden, maar in de onmogelijkheid verkeren om zich in het stembureau te melden. Die onmogelijkheid blijkt uit een attest van de militaire of burgerlijke overheid of van de werkgever onder wie de betrokken deelnemer ressorteert;
- 3° deelnemers die het beroep van schipper, marktkramer of kermisreiziger uitoefenen en de leden van hun gezin die met hen samenwonen. De uitoefening van het beroep blijkt uit een attest van de burgemeester van de gemeente waar de betrokken deelnemer in het bevolkingsregister is ingeschreven;
- 4° deelnemers die op de dag van de volksraadpleging ten gevolge van een rechterlijke maatregel in een toestand van vrijheidsbeneming verkeren. Die toestand wordt bevestigd door de directie van de inrichting waar de betrokkenen zich bevinden;
- 5° deelnemers die zich om studieredenen in de onmogelijkheid bevinden om zich in het stembureau te melden. Die onmogelijkheid blijkt uit een attest van de directie van de instelling waar ze studeren;
- 6° deelnemers die om andere redenen op de dag van de volksraadpleging niet in hun woonplaats zijn wegens een tijdelijk verblijf in het buitenland of in een ander gewest, en in de onmogelijkheid verkeren om zich in het stembureau aan te melden. Die onmogelijkheid is door de burgemeester van hun woonplaats vastgesteld na overlegging van de nodige bewijsstukken. De Vlaamse Regering bepaalt het model van het attest dat door de burgemeester wordt afgegeven. De aanvraag wordt uiterlijk op de derde dag voor de volksraadpleging bij de burgemeester van de woonplaats van de deelnemer ingediend.

§2. Iedere deelnemer aan de volksraadpleging kan als gemachtigde worden aangewezen. De gemachtigde kan zijn hoedanigheid bewijzen door middel van zijn oproepingsbrief. Iedere gevolmachtigde mag maar één volmacht hebben.

§3. De volmacht wordt toegekend via een formulier waarvan het model door de Vlaamse Regering wordt bepaald. Het wordt kosteloos ter beschikking gesteld op de website van het Vlaams Parlement en in het gemeentehuis. De volmacht ver-

meldt de volksraadpleging waarvoor ze geldig is, de voornamen en de achternaam, de geboortedatum, het adres en de handtekening van zowel de volmachtgever als van de gemachtigde.

§4. Om tot de volksraadpleging toegelaten te worden, overhandigt de gemachtigde aan de voorzitter van het stembureau waar de volmachtgever had moeten stemmen, de volmacht en een van de attesten, vermeld in paragraaf 1, zijn identiteitskaart, de oproepingsbrief van de volmachtgever en zijn eigen oproepingsbrief. De voorzitter noteert de vermelding "heeft bij volmacht gestemd" op de oproepingsbrief van gemachtigde.

Art. 19. De stemopneming bij een gewestelijke volksraadpleging is alleen mogelijk als minstens 10 procent van de kiesgerechtigden aan de volksraadpleging heeft deelgenomen.

Art. 20. De volksraadplegingscomités en de politieke fracties kunnen getuigen aanwijzen die de stemlokalen bezoeken en tellingen bijwonen.

Art. 21. Het eventuele saldo van de sommen, gestort aan de volksraadplegingscomités, wordt aan het Vlaams Parlement teruggestort, dat een specifiek fonds opricht voor volksraadplegingen.

Hoofdstuk 3. Bekrachtiging

Art. 22. Het Vlaams Parlement beslist over de geldigheid van de gewestelijke volksraadpleging. Het resultaat van de volksraadpleging wordt bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad, op de website van het Vlaams Parlement en op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur.

Art. 23. §1. Elke kiesgerechtigde kan binnen tien kalenderdagen na de volksraadpleging een bezwaar indienen bij het Vlaams Parlement.

Het bezwaar, vermeld in het eerste lid, wordt ingesteld met een aangetekende brief die gericht is aan de voorzitter van het Vlaams Parlement. Het bezwaar vermeldt de voor- en achternaam, geboortedatum en woonplaats van de bezwaarindieners, alsook minstens één ernstig middel dat op afdoende wijze wordt uiteengezet.

§2. Het Vlaams Parlement neemt binnen tien kalenderdagen na ontvangst van het bezwaar, vermeld in paragraaf 1, een gemotiveerde beslissing over dat bezwaar na de bezwaarindieners of diens advocaat te hebben gehoord.

De hoorzitting, vermeld in het eerste lid, kan plaatsvinden in een commissie die is ingesteld bij het Vlaams Parlement.

§3. Als het Vlaams Parlement een onregelmatigheid vaststelt die van dien aard is geweest dat ze een bepalende invloed op de uitslag van de volksraadpleging heeft gehad, wordt de volksraadpleging nietig verklaard.

De nietigverklaring, vermeld in het eerste lid, wordt in plenaire zitting uitgesproken. De voorzitter van het Vlaams Parlement maakt de nietigverklaring bekend in het Belgisch Staatsblad, op de website van het Vlaams Parlement en op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur.

Art. 24. De plenaire vergadering van het Vlaams Parlement bespreekt het resultaat van de gewestelijke volksraadpleging binnen een maand na de bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad.

Hoofdstuk 4. Controle

Art. 25. §1. Binnen dertig kalenderdagen na de volksraadpleging bezorgen de schatbewaarders van de volksraadplegingscomités en de politieke fracties aan de voorzitter van het Vlaams Parlement een verslag met de uitgaven die ze in het kader van de campagne hebben gedaan en de herkomst van de gelden.

§2. Onmiddellijk na de ontvangst van de verslagen, vermeld in paragraaf 1, bezorgt de voorzitter van het Vlaams Parlement een afschrift ervan aan het Rekenhof en aan de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven van het Vlaams Parlement.

§3. Het Rekenhof brengt binnen dertig dagen na ontvangst van het afschrift van de verslagen, vermeld in paragraaf 1, advies uit over de juistheid en de volledigheid van de verslagen en over de totaalbedragen van de sommen en uitgaven die erin vermeld zijn.

§4. De Controlecommissie Verkiezingsuitgaven onderzoekt de verslagen, vermeld in paragraaf 1, met inachtneming van de rechten van de verdediging en na kennisgeving van het advies van het Rekenhof, vermeld in paragraaf 3.

De Controlecommissie Verkiezingsuitgaven vraagt alle aanvullende inlichtingen die ze nodig acht voor de uitoefening van haar controletaak.

§5. Uiterlijk 120 kalenderdagen na de dag van de volksraadpleging keurt de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven in openbare vergadering een eindverslag over haar werkzaamheden goed.

Het eindverslag van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven bevat:

- 1° de beoordeling van de juistheid en de volledigheid van de verslagen, vermeld in paragraaf 1;
- 2° het totaalbedrag van de sommen die in het fonds van elk volksraadplegingscomité zijn gestort en de herkomst van die sommen;
- 3° de uitgaven die werden gedaan in het kader van de campagne voor de volksraadpleging en de herkomst van de geldmiddelen die daarvoor aangewend werden;
- 4° iedere onregelmatigheid die de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven heeft vastgesteld.

§6. Als de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven vaststelt dat een politieke fractie de limiet, vermeld in artikel 14, §3, heeft overschreden, legt ze één of beide volgende sancties op aan die politieke fractie:

- 1° de terugstorting van het equivalent van die overschrijding aan het Vlaams Parlement;
- 2° het verlies van het recht op de aanvullende partijfinanciering die het Vlaams Parlement aan de partijen toekent gedurende een periode die de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven bepaalt en die ten minste twee en ten hoogste acht maanden duurt.

§7. De voorzitter van het Vlaams Parlement stuurt het eindverslag van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven onmiddellijk naar de diensten van het Belgisch Staatsblad, die het verslag uiterlijk 30 dagen na ontvangst in het Belgisch Staatsblad bekendmaken.

Hoofdstuk 5. Commissie voor de Vraagstelling bij Volksraadplegingen

Art. 26. §1. Het Vlaams Parlement richt de Commissie voor de Vraagstelling bij Volksraadplegingen (CVV) op. Die commissie onderzoekt de gesuggereerde vragen die het voorwerp van een gewestelijke volksraadpleging kunnen uitmaken en adviseert het Vlaams Parlement daarover.

De Commissie voor de Vraagstelling bij Volksraadplegingen gaat na of de gesuggereerde vragen duidelijk en neutraal geformuleerd zijn, welke vraageffecten er kunnen optreden, alsook of bepaalde vragen eventueel beter kunnen worden verwoord.

§2. De Commissie voor de Vraagstelling bij Volksraadplegingen bestaat uit negen leden die voor vijf jaar aangesteld worden. De leden worden gekozen op basis van hun relevante expertise en mogen geen politiek mandaat bekleden. Hun mandaat als lid van de commissie is eenmaal verlengbaar.

De commissie kiest een voorzitter onder haar leden. Het mandaat van voorzitter is niet verlengbaar.

Hoofdstuk 6. Wijzigingsbepalingen

Afdeling 1. Wijzigingen van het decreet van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement

Art. 27. In het decreet van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2011, wordt een hoofdstuk IIbis ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Hoofdstuk IIbis. Controle op de uitgaven van de gewestelijke volksraadplegingen en de herkomst van geldmiddelen”.

Art. 28. In hetzelfde decreet wordt in hoofdstuk IIbis, ingevoegd bij artikel 27, een artikel 6/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 6/1. De Controlecommissie Verkiezingsuitgaven onderzoekt met inachtneming van de regels, vermeld in het bijzonder decreet van [...] tot instelling van een Vlaamse volksraadpleging, de verslagen van de schatbewaarders van de volksraadplegingscomités en de verslagen van de politieke fracties die bij de beëindiging van een gewestelijke volksraadpleging ter controle worden voorgelegd.”.

Art. 29. In hetzelfde decreet wordt in hetzelfde hoofdstuk IIbis een artikel 6/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 6/2. Als de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven in het kader van de bevoegdheid die krachtens artikel 6/1 werd verleend, vaststelt dat een politieke fractie onregelmatigheden heeft begaan, legt ze aan die fractie de sancties, vermeld in artikel 25, §6, van het bijzonder decreet van [...] tot instelling van een Vlaamse volksraadpleging, op.”.

Hoofdstuk 7. Diverse bepalingen

Art. 30. Onverminderd de bepalingen van dit bijzonder decreet worden de volgende praktische nadere regels vastgesteld bij een decreet dat is aangenomen bij gewone meerderheid:

- 1° de organisatie van de stemming van de volksraadpleging;
- 2° de telling van de uitgebrachte stemmen;
- 3° de aanwijzing van de leden van Commissie voor de Vraagstelling bij Volksraadplegingen.

Chris JANSSENS
Anke VAN DERMEERSCH
Adeline BLANCQUAERT
Wim VERHEYDEN